

PROPOSTES PER A L'ATENCIÓ A LA POBRESA INFANTIL

**Document recull d'intervencions i conclusions
de la jornada sobre la pobresa infantil a Catalunya**
(17 de desembre 2010)

Organitza:

**FUNDACIÓ
PERE TARRÉS**

**Càritas
Catalunya**

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
**Departament de Benestar Social
i Família**

Espai cedit per:

Obra Social
Fundació "la Caixa"

Grup organitzador i redactor:

Carme Borbonés (Càritas Catalunya), **Blanca Cegarra** (Fundació Pere Tarrés), **Rosa Coscolla** (Fundació Pere Tarrés), **Mercè Darnell** (Càritas Barcelona), **Paco Estellés** (Federació d'Entitats d'Atenció i d'Educació a la Infància i l'Adolescència), **Sònia Martínez** (Federació d'Entitats d'Atenció i d'Educació a la Infància i l'Adolescència), **Rafael Ruiz de Gauna** (Fundació Pere Tarrés), **Marta Sanchís** (Càritas Barcelona) i **Marta Vilella** (Federació d'Entitats d'Atenció i d'Educació a la Infància i l'Adolescència).

Il·lustracions: Pérez Arias.

Barcelona, 23 d'abril de 2011

Més informació:

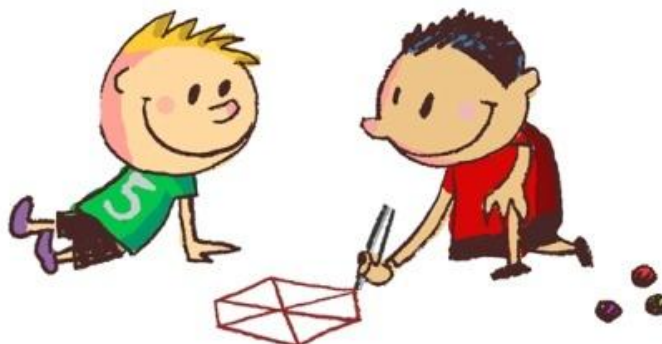
Fundació Pere Tarrés - Consultoria i Estudis
c. Carolines, 10
08012 Barcelona
Tel. 93 410 16 02
cie@peretarres.org

FEDAIA
c. Caballero, 79 1er B
08014 Barcelona
Tel. 93 336 72 65
fedaia@fedaia.org

Càritas Catalunya
c. dels Àngels, 18, entl.
08001 Barcelona
Tel. 608 25 68 70
caritascatalunya@tarraconense.cat

Continguts

1. Introducció	4
2. Situació actual a Catalunya	6
2.1. Factors explicatius	6
2.2. Dades significatives.....	8
2.3. L'escenari polític	9
3. Estratègies de superació	11
3.1. Elements clau de lluita contra la pobresa	12
3.2. Propostes específiques segons l'eix d'actuació.....	14
4. Annex: Programa i perfil dels ponents	26

1. Introducció

El 17 de desembre de 2010, **Càritas Catalunya**, la **Federació d'Entitats d'Atenció i d'Educació a la Infància i l'Adolescència (FEDAIA)** i la **Fundació Pere Tarrés** vàrem celebrar una jornada sobre la pobresa infantil a Catalunya amb l'objectiu de reflexionar sobre la preocupant situació d'exclusió i pobresa infantil que existeix actualment a Catalunya i, a la vegada, per definir propostes concretes que aspirin a millorar la protecció i inclusió social de les persones en aquesta etapa del seu cicle vital.

Les tres entitats promotores hem decidit unir esforços i treballar plegades per ser l'altaveu de:

- **un fenomen social preocupant**
  - ✓ La taxa de risc a la pobresa infantil¹ a Catalunya s'ha disparat en els darrers anys, i ha passat del 17,6% al 23,4% entre 2008 i 2009, situant-se a la cua de les dades que es coneixen quant a la Unió Europea.
  - ✓ La pobresa infantil està estretament relacionada amb la vulneració de drets dels infants i altres lògiques d'exclusió social que es manifesten a partir de noves realitats, nous riscos i fractures socials que comporten precarietat en gairebé tots els àmbits de la vida.
- **una realitat que es veu agreujada per les característiques pròpies de l'etapa infantil**, ja que els infants no són responsables del seu patiment i, a més, no disposen de suficients mecanismes que els siguin propers i que els permetin defensar els seus interessos i necessitats.
- **la necessitat de fer sensibilització sobre la pobresa infantil**, ja que es tracta d'un fenomen invisible als ulls de la nostra societat que, a més, limita l'acció decidida de governants, administracions, agents socials i de la ciutadania en general.

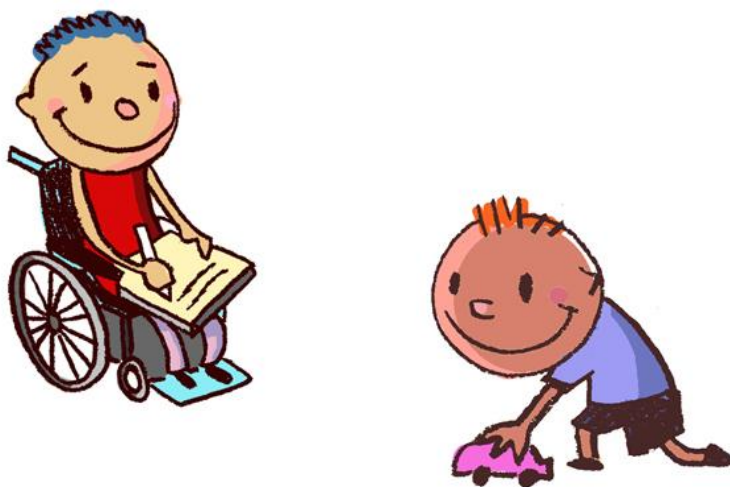
¹**Taxa de risc a la pobresa:** percentatge de persones que estan per sota del llindar de risc a la pobresa. El llindar de risc a la pobresa es fixa com el 60% de la mediana dels ingressos disponibles anuals equivalents de les persones. L'any 2009 el llindar de risc a la pobresa a Catalunya era de 8.992 euros/any en una llar d'una sola persona i de 18.883 euros/any en una llar amb 2 adults i 2 infants.

Més informació a: www.idescat.cat/dequavi/Dequavi?TC=333&V0=6&V1=18

- **els efectes negatius que comporta aquesta problemàtica social:**

- ✓ La pobresa de les llars familiars limita les oportunitats dels infants que hi habiten. En una llar pobra és més probable trobar condicions socials i/o emocionals que afectin negativament el desenvolupament dels menors.
- ✓ La pobresa infantil present suposa un elevat cost econòmic pel futur que cal evitar mitjançant polítiques de prevenció. El futur econòmic d'una societat depèn de la seva capacitat per aprofitar els actius de què disposa, i el principal actiu de les societats és el capital humà de la seva població. En aquest sentit, quan s'aconsegueix que un infant en situació d'adversitat tiri endavant, se'n beneficia el nen, però se'n beneficia també el conjunt de la societat, actual i futura.
- ✓ La pobresa infantil amenaça la cohesió social de les societats futures; obre fractures que després són molt difícils de reparar i que generen fenòmens sociològics preocupants. La prevenció és la via per evitar el patiment de la infància i frenar la reproducció de les desigualtats socials.

Per tots aquests motius, **Càritas Catalunya**, la **Federació d'Entitats d'Atenció i d'Educació a la Infància i l'Adolescència (FEDAIA)** i la **Fundació Pere Tarrés** hem decidit elaborar aquest document, que recull les principals conclusions de la jornada i que pretén denunciar la situació dels infants que viuen en situació de pobresa a Catalunya; esperem que sigui útil a l'hora d'enfortir les polítiques que han d'ajudar a pal·liar el problema.

2. Situació actual a Catalunya²

2.1. Factors explicatius

L'any 2009 el risc a la pobresa afectava el 23,4 % de la població infantil de Catalunya, és a dir, s'havia incrementat en 5,8 punts més que l'any anterior, segons dades facilitades per l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat).

Pensar que les polítiques socials actuals garanteixen els mateixos drets per a tots els infants és un error, ja que primer cal tenir-hi accés i a més cal que les polítiques previnguin dels possibles riscos associats a la pobresa i a l'exclusió social. Actualment, les polítiques destinades a donar una resposta directa a les necessitats dels infants i adolescents són del tot insuficients, i no tenen presents les vulnerabilitats que genera la pobresa en els infants que la pateixen (com ara el fracàs escolar, el baix nivell de competència socioemocional i/o els problemes de salut, entre d'altres).

Aquestes vulnerabilitats estan vinculades a diferents factors explicatius:

Els canvis del mercat de treball provoquen, per una banda, precarietat en les condicions laborals, la qual afecta molt especialment als més joves i implica una situació cada vegada més adversa a l'inici del cicle familiar, i, per l'altra, problemes de conciliació de la vida laboral i familiar no sempre ben resolts.

A aquesta realitat, cal afegir-hi l'actual situació de **crisi econòmica**, que ha estat una de les principals causes en l'augment de la pobresa infantil. Un dels problemes més greus que ha generat la crisi és l'increment de l'atur, que s'ha concentrat fonamentalment en la població jove que té una feina precària i en la població immigrada (molta de la qual és jove). A més a més, aquests grups socials no han tingut la mateixa visibilitat que altres col·lectius, perquè estan desorganitzats, la qual cosa els resta capacitat a l'hora de reivindicar els seus interessos. Com a conseqüència de l'increment de l'atur en aquests dos segments poblacionals (persones joves i persones immigrants), ha augmentat l'exposició dels infants al risc de pobresa, ja que moltes de les persones aturades en són els pares i mares.

---

²Aquest apartat recull les aportacions realitzades per Pau Marí-Klose i Maria Jesús Larios en les seves conferències.

El risc augmenta encara més si es tracta d'una família monoparental, en la qual la vinculació amb el mercat de treball és el factor principal per no caure en la pobresa. En moltes ocasions més d'una d'aquestes variables descrites coincideixen en una mateixa llar i fan que augmenti potencialment el risc de pobresa; per això són tan importants les polítiques socials de conciliació de la vida laboral i familiar a l'hora de prevenir riscos.

Les condicions del mercat de l'habitatge comporten una càrrega econòmica molt important a totes aquelles famílies que van comprar habitatges en plena expansió del mercat, a preus molt elevats. La majoria d'aquestes famílies estan formades per pares i mares joves que es troben en la primera etapa del cicle familiar, la situació dels quals els obliga a destinar una part elevada de les seves rendes a l'habitatge. Així, es troben en una situació de sobreendeutament que els pot ocasionar greus dificultats econòmiques. A més a més, en molts casos, les famílies joves s'han vist obligades a tornar amb els pares, a compartir casa o a viure en habitacions rellogades –situació molt freqüent entre les persones immigrants–.

D'altra banda, les condicions de l'habitatge influeixen en el benestar infantil. La manca d'espai propi pot condicionar les oportunitats educatives de l'infant i pot tenir efectes negatius en la seva salut, tant física com emocional. A Catalunya, Càritas Diocesana de Barcelona ha estudiat l'impacte de l'habitatge precari en la vida d'infants i adolescents³; els resultats assenyalen principalment que una manca d'espai vital per créixer pot comportar problemes greus en el desenvolupament dels menors. Es poden produir, doncs, situacions problemàtiques, com ara que l'infant hagi de presenciar dinàmiques inadequades del seus progenitors, que canviï de domicili amb molta freqüència o que estigui exposat a patir més problemes de salut.

Els canvis en la institució familiar que s'han anat produint al llarg dels anys han generat una diversitat més gran d'estructures i situacions que provoquen nous riscos socials.

A Catalunya el risc de patir pobresa és més elevat en famílies monoparentals, famílies nombroses i/o d'origen immigrant. No obstant això, a l'hora de fer política social no podem oblidar que, en termes absoluts, les famílies nuclears i autòctones són les que concentren la majoria de casos de pobresa infantil.

---

³*Amb sostre i sense llar. Efectes de l'habitatge precari sobre la vida de les persones.* Càritas. Diòcesi de Barcelona. Barcelona 2010. www.arqbcn.org/node/1419?lang=ca&

En general, la pobresa infantil afecta el benestar present i les oportunitats futures dels infants, ja que comporta una vulneració de drets i incrementa el risc d'altres formes d'exclusió, que es van acumulant.

Cal tenir present el caràcter multifactorial de la pobresa a l'hora de fer política: no es tracta d'aplicar exclusivament noves polítiques socials, sinó que és necessari abordar el problema des de diferents àmbits, com ara el de les polítiques familiars, el de les polítiques educatives o el de les polítiques sanitàries, principalment.

2.2. Dades significatives

A continuació es presenten algunes dades que ens mostren la realitat descrita anteriorment i manifesten les vulnerabilitats que comporta la pobresa infantil⁴:

- **L'exclusió educativa:** la privació econòmica no és el principal factor condicionant en l'assoliment educatiu. Existeixen altres factors determinants (el capital social i cultural de les famílies, el nivell educatiu dels pares i les mares, etc.) però sovint estan correlacionats amb un baix nivell d'ingressos a la llar.

Durant quatre anys, del 2006 al 2010, observem que el 50% dels infants que viuen en llars pobres ha repetit curs alguna vegada, situació que només s'ha donat en el 30% dels infants que habiten en llars no pobres.

- **L'exclusió sanitària:** si parlem del dret a la salut, en termes generals, el infants el tenen garantit. No obstant això, en termes específics, hi ha malalties que es manifesten més freqüentment entre la població amb menys recursos. N'és un exemple l'obesitat infantil, que segons algunes fonts és del 17% en les llars pobres, en comparació amb el 10% aproximat que es registra a les llars no pobres. Un altre exemple són els problemes de salut mental, que tenen més prevalença en famílies amb una situació socioeconòmica desfavorable. Aquestes malalties requereixen atenció sanitària especialitzada, una atenció que presenta moltes mancances, les quals dificulten que la gent pugui accedir-hi i fan que no pugui garantir-se una assistència de qualitat. És així com aquestes famílies es troben amb una doble exclusió derivada de les desigualtats en la salut i de l'accés a serveis.

---

⁴Dades elaborades per Pau Marí-Klose a partir de *Panel de Famílies i infància* –any 2006– i de la *Encuesta de Condiciones de Vida (ECV)* –any 2009–. Cal, però, que siguem cautelosos amb les dades obtingudes de l'ECV ja que són extrapolades d'una petita submostra de pobresa infantil a Catalunya a partir de la mostra total espanyola.

- **L'exclusió residencial i familiar:** segons l'estructura de la llar, el risc de pobresa varia. L'any 2009, la pobresa infantil es va concentrar sobretot en famílies monoparentals, amb una taxa de pobresa del 40,9%, i en famílies nombroses, amb una taxa del 60,3%. D'altra banda, totes aquelles famílies que no gaudeixen d'habitatge en propietat estan més exposades al risc de pobresa, i majoritàriament l'habitatge de lloguer es concentra en llars pobres. Una de cada tres famílies que viuen en llars pobres es veu obligada a destinar una elevada part de les seves rendes (més del 30%) a l'habitatge (pagament del lloguer o l'hipoteca).

2.3. L'escenari polític

La pobresa infantil s'associa a la vulneració de drets i a la generació de desigualtats actuals i futures. Es manifesta així la necessitat de dedicar una atenció específica a la infància en situació de pobresa i de dissenyar polítiques multisectorials orientades a la seva eradicació.

En els últims anys el benestar de la infància ha estat un dels aspectes presents en l'agenda política europea. Així, per exemple, l'any 2000, el Consell Europeu va considerar la lluita contra la pobresa una de les prioritats i, anys després, el 2006, els estats membres es van comprometre a adoptar una especial atenció a les polítiques destinades a combatre la pobresa infantil, fet que desembocà en un compromís europeu per dur a terme plans estatals d'actuació envers aquest problema.

En el marc europeu s'està incrementant la presència de polítiques de lluita contra la pobresa infantil, que es contempen com a prioritat, actitud que l'estat espanyol i Catalunya haurien de prendre com a exemple. En referència a Catalunya, durant els últims anys no s'han aprofitat aquestes dinàmiques europees per avançar en aquest sentit. No obstant això, cal reconèixer els avenços que s'han fet recentment, sobretot quant a l'aprovació de dues mesures polítiques, que podrien fer variar substancialment el panorama català en funció del seu desenvolupament: (1) la Llei 14/2010 dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència⁵, que inclou la pobresa infantil com objecte de les polítiques públiques; i (2) el **Pla d'atenció integral a la infància i l'adolescència de Catalunya**⁶, que apunta entre els seus

---

⁵LLEI 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya. DOGC núm. 5641 - 02/06/2010. [<http://www.gencat.cat/diari/5641/10146047.htm>]

⁶Pla d'atenció integral a la infància i l'adolescència de Catalunya 2010 – 2013. Generalitat de Catalunya.

Secretaria d'Infància i Adolescència de Catalunya. Barcelona 2010.

www20.gencat.cat/docs/dasc/03Ambits%20tematics/07Infanciaiadolescencia/Politiques_i_plans_actuacio/PDIAC/06_doumentacio_resultant/documents/arxius_pdf/pla_atencio_integral_pdiac_2010%20-%202013.pdf

eixos estratègics impulsar polítiques de prevenció del risc social i protegir la infància i l'adolescència de la vulneració dels seus drets.

D'altra banda, si ens fixem en les dades que es refereixen a l'impacte reductor de les transferències socials⁷ també estem en una situació pitjor que a Europa. A Catalunya aquest impacte en la reducció de la pobresa infantil és molt baix. Si bé les transferències són efectives quan es tracta de població adulta i de persones majors de 65 anys, no s'observen grans variacions en el cas de la infància. Mentre que les transferències socials redueixen en un 70% la pobresa en la gent gran, només ho fan en un 20% en la població infantil. En altres països europeus, en canvi, el seu impacte reductor és més notable. A Suècia, per exemple, és del 70% pel que fa a la pobresa infantil, i del 85% pel que fa a la pobresa en la gent gran. Això té molt a veure amb el compromís polític de cada país i amb el fet que ens trobem davant d'un desenvolupament esbiaixat dels nostres sistemes de protecció social. Així doncs, cal assenyalar que l'expansió de l'estat del benestar no ha beneficiat a tothom per igual. Encara que ha augmentat la despesa social, els recursos no han arribat a tots els grups socials, i s'han vist afectats, sobretot, aquells col·lectius que pateixen algunes de les noves vulnerabilitats que hem especificat anteriorment.

Seguint l'exemple europeu, cal demanar als nostres polítics més inversió pública i més investigació per tal d'abordar el problema. És necessari prioritzar pressupostos per a la infància i reivindicar els drets dels infants desprotegits. A més a més, el tercer sector ha de tenir un paper fonamental en el disseny de les polítiques socials enfocades envers aquest àmbit. Esperem que l'informe extraordinari que està preparant el Síndic de Greuges sobre l'estat dels drets dels infants i adolescents contribueixi també a formular noves propostes que es puguin presentar al Parlament de Catalunya.

---

⁷La comparació entre les **taxes de risc a la pobresa abans i després de transferències socials** és un indicador de l'efectivitat redistributiva del sistema de protecció social. La consideració de la taxa de risc a la pobresa abans i després de les transferències socials pretén quantificar l'esforç que realitza el sistema de protecció social per la seva reducció. www.idescat.cat/dequavi/Dequavi?TC=333&V0=6&V1=19

3. Estratègies de superació⁸

En aquest capítol ens proposem fer un recull de propostes i línies d'actuació estratègiques que han de contribuir a reduir la pobresa infantil.

En primer lloc, és primordial assenyalar la necessitat de crear polítiques d'infància específiques per al col·lectiu, el qual es troba desprotegit en moltes ocasions i no disposa de mecanismes per defensar els seus interessos i les seves necessitats. És fonamental que aquestes polítiques garanteixin els drets de la infància, i per aconseguir-ho cal treballar amb una política transversal, integrada i coordinada, de la qual es puguin beneficiar els més petits, des dels diferents àmbits de la política; des dels serveis socials fins al sistema educatiu i la sanitat pública, passant per la cultura, el lleure, l'urbanisme i, en general, totes aquelles esferes on els infants i adolescents estan presents.

Cal potenciar el treball integral de tots els sectors per tal d'evitar actuacions fragmentades i poder establir ponts d'unió entre els diferents àmbits. A Catalunya, el model escolar actual està poc connectat a les xarxes de salut i serveis socials, qüestió que pot implicar efectes negatius en infants i adolescents que es troben en situacions desfavorables.

A banda de buscar un model d'atenció a partir de la complementació i continuïtat entre xarxes, també es manifesta la necessitat d'intervenir des d'una metodologia més connectada amb els interessos, les capacitats, les potencialitats i la comprensió del moment vital i de risc dels menors, molt especialment en el cas dels i les adolescents, les quals, pel fet d'estar immerses en plena etapa de desenvolupament, tenen uns comportaments afectius, intel·lectuals i relacionals sovint mal interpretats per part dels adults. Es tracta d'una etapa vital de canvi, mutació i desconcert; una etapa que és transitòria. Una constant en l'observació dels i les adolescents és la inconsistència en la resposta. Si els adults que hi conviuen i els serveis als qual s'adrecen no són flexibles (no estan disposats a canviar els objectius, les formes de treballar, les propostes d'intervenció, etc.) i no posen en valor allò de positiu que té l'etapa (com ara la vitalitat, la creativitat o la plasticitat, entre d'altres), difícilment s'avançarà en un treball efectiu d'ajuda a aquells adolescents que necessiten suport. Depèn de com es transiti per aquesta etapa, l'adolescència pot ser més o menys complicada.

---

⁸Aquest apartat recull les propostes i mesures que els ponents van exposar durant la taula de debat de la Jornada i les posteriors aportacions del públic. A l'annex es pot consultar el grup de persones que van participar en aquesta taula de debat.

3.1. Elements clau de lluita contra la pobresa

Per tal de dur a terme una correcta actuació política cal tenir presents tres elements que són clau a l'hora lluitar contra la pobresa infantil:

- **Disseny de polítiques preventives**

Actualment no hi ha suficients polítiques socials orientades a donar resposta a les necessitats de la infància ja que l'estat del benestar no dedica l'atenció suficient als més joves i al col·lectiu d'infants. De la mateixa manera que les polítiques d'intervenció amb la gent gran han ajudat a reduir la situació de desigualtat d'aquest segment de la població, cal que l'estat del benestar garanteixi els drets de la infància i promogui la igualtat d'oportunitats entre els més petits. Per tant, cal dissenyar polítiques d'infància i, sobretot, situar el focus d'atenció en la primera etapa del desenvolupament de les persones.

El que avui en dia ens proporcionen les polítiques públiques, majoritàriament, són respostes reactives centrades en problemes que ja són visibles; no es preocupen d'evitar situacions de risc en què es troben molts infants i que els poden avocar a la pobresa infantil i a l'exclusió social. Les polítiques actuals són més aviat reactives i se centren en pal·liar alguns dels efectes negatius de la pobresa infantil, però no en resoldre les causes, que en molts casos s'originen durant la primera infància. Invertir en aquest període de la infantesa representa invertir en el futur de la nostra societat.

- **Més inversió pública**

Per dissenyar polítiques preventives destinades als infants és necessari fer més inversió pública; invertir en infància és rentable per al futur de la societat. El cost de la pobresa és molt elevat i les polítiques compensatòries, actualment necessàries, també ho són. Tota inversió econòmica a favor del col·lectiu d'infants suposarà més prevenció i, en conseqüència, menys despesa pública futura en polítiques compensatòries.

La inversió pública destinada a la infància en situació de pobresa i exclusió social no només ha d'augmentar, sinó que s'ha de gestionar mitjançant un principi de discriminació positiva, especialment pel que fa a les mesures universalistes, que haurien d'incloure complements condicionats per renda. No podem tractar tothom per igual quan existeixen desigualtats socials, cal focalitzar la inversió pública en aquells col·lectius més vulnerables, com són els infants pobres. Les transferències públiques han de permetre l'oferta de serveis que

promoguin la igualtat social; cal invertir en els valors de justícia i equitat per donar oportunitats a qui més les necessita.

Així mateix, per tal de potenciar el treball transversal i en xarxa entre els diferents àmbits i evitar actuacions fragmentades també és necessari aquest desplegament de pressupostos públics. Cal fomentar la connectivitat entre els sectors educatiu, social i sanitari, així com dotar-los de més recursos per poder dur a terme un treball en xarxa que aportí beneficis als infants en situació de pobresa.

- **Recerca i avaluació de les polítiques públiques**

Si s'estudien les polítiques públiques, es posa de manifest la importància de fer més inversió pública i de dissenyar polítiques preventives, però per fer-ho de manera eficient són imprescindibles la recerca científica i l'avaluació de les polítiques públiques aplicades.

Cal convèncer els polítics que les decisions polítiques s'han de prendre a partir de les evidències de necessitats estudiades, és a dir, cal basar-se en els resultats de les investigacions a l'hora de dissenyar polítiques públiques.

A banda d'això, també cal utilitzar sistemàticament l'avaluació de les polítiques públiques, com ja s'està fent en altres països europeus. I precisament el que ha demostrat la recerca avaluativa en altres països és que situar el focus d'atenció en la petita infància funciona, és a dir, els programes de suport a les famílies durant la primera infància, l'accés a les escoles bressol, els permisos de paternitat, entre d'altres mesures, tenen efectes de llarga durada que prevenen futures desigualtats entre joves i infants.

A tall d'exemple, senyalem que el Premi Nobel d'economia James Heckman evidencia amb la seva recerca que les actuacions en primera infància són més productives que les que s'apliquen a l'adolescència, i també són més equitatives, ja que beneficien especialment els grups desfavorits. Aquelles persones que neixen en entorns desfavorits reben menys estímuls i recursos per al seu desenvolupament que els infants de famílies més acomodades, i es generen, doncs, desigualtats que s'arrosseguen tota la vida. Les polítiques adreçades a completar els recursos que es dediquen a l'atenció i educació dels menors en les famílies pobres contribuirà a reduir les desigualtats i a fomentar la productivitat. En aquest sentit, el professor Heckman assenyala que és un tret singular el fet que les mesures d'igualtat en la petita infància no vagin en detriment de l'eficàcia, com succeeix amb certes polítiques adreçades a l'adolescència i als adults joves. Mentre més trigui una societat a intervenir en

situacions en què un infant està desafavorit, més costós serà després posar remei a aquell desavantatge.⁹

En suma, es manifesta la necessitat de dissenyar polítiques públiques preventives que situïn el focus d'atenció en la primera infància i fomentin el treball en xarxa per superar el problema de la pobresa infantil. La prevenció és el camí per evitar el patiment dels infants i impedir posar-los en situació de risc de pobresa i exclusió social en etapes posteriors. Cal garantir els drets de tots els infants a través d'una actuació política transversal des de tots els àmbits polítics que poden beneficiar el col·lectiu d'infants.

Pel que fa a l'economia, aquesta línia estratègica d'actuació és molt rendible per al futur de la societat, en contra de la gran quantitat de polítiques compensatòries que s'apliquen actualment amb l'elevat cost que això suposa. Així mateix, per tal de promoure la igualtat social cal més inversió pública, que hauria de seguir una lògica discriminativa a favor d'aquells col·lectius més vulnerables.

Cal que tot aquest procés polític estigui basat en la investigació científica i que es complementi sistemàticament amb una recerca avaluativa sobre les polítiques públiques aplicades.

3.2. Propostes específiques segons l'eix d'actuació

Àmbit escolar i educació formal

Les desigualtats econòmiques repercuteixen negativament en l'educació dels infants i, a més a més, el model educatiu actual afavoreix els infants que gaudeixen de bones condicions de vida. D'altra banda, a Catalunya tenim un elevat índex de fracàs escolar centrat, sobretot, en les famílies amb més dificultats econòmiques, així que calen noves mesures per canviar aquesta situació.

Per tal de dur a terme moltes de les propostes d'actuació política cal augmentar la inversió pública, per tal que augmenti, així, la despesa econòmica en educació. Cal pensar que invertir en educació és molt important i rentable per al futur d'una societat, és una bona manera de fer política preventiva i, per tant, d'evitar problemes que patim actualment.

---

⁹Per obtenir més informació sobre els resultats de la recerca de Heckman, consulteu: Heckman, J. y Masterov, D. V. (2007): «The productivity argument for investing in young children». http://jenni.uchicago.edu/human-inequality/papers/Heckman_final_all_wp_2007-03-22c_jsb.pdf (en anglès).

També podeu consultar una entrevista realitzada per la UNESCO en castellà:

www.unesco.org/new/es/education/themes/singleview/news/interview_with_professor_james_heckman_noted_scholar_and_nobel_prize_winner/

Garantir places d'escola bressol per a tots els infants

Actualment, hi ha un dèficit d'escoles bressol molt elevat. La demanda de places per part de les famílies supera l'oferta de places públiques disponibles, la qual cosa provoca que l'accés a les escoles públiques sigui molt limitat. Les alternatives que tenen les famílies sense plaça són: fer un sobreesforç econòmic, deixar els infants amb els avis o familiars no ocupats professionalment o renunciar al seu lloc de treball. Això suposa un problema afegit per a les famílies amb menys recursos, ja que s'ha demostrat que per a les famílies amb més dificultats, sobretot aquelles amb un capital social baix, l'accés dels infants a les escoles bressol és una política compensatòria molt bona.

Cal garantir places d'escola bressol públiques i de qualitat per a tots els infants; cal que esdevingui un dret bàsic de la ciutadania.

Potenciar un sistema educatiu comprensiu

El nostre sistema educatiu es reconeix com a comprensiu, però a la pràctica no ho acaba de ser. L'any 2006, a través de l'informe PISA, es va posar de manifest que el 30% dels centres educatius de Catalunya (majoritàriament públics) agrupaven l'alumnat per nivells en totes les matèries. Aquesta pràctica no té cabuda dins d'un model comprensiu.

Cal fomentar un sistema educatiu comprensiu, basat en dos principis bàsics: (1) no fer diferenciació per nivells entre els alumnes malgrat existeixin diferències en les seves capacitats i (2) procurar potenciar al màxim les possibilitats d'aprenentatge de cada alumne/a, a partir d'una atenció més personalitzada.

Fomentar l'heterogeneïtat social en els centres educatius

En el nostre sistema educatiu hi ha poca diversitat social i la recerca internacional demostra clarament que l'heterogeneïtat social en els centres educatius implica beneficis d'èxit escolar. Per al progrés educatiu és positiu fomentar la diversitat de gènere, de nivell socioeconòmic i cultural dels infants.

Cal fomentar l'heterogeneïtat social en els centres educatius i defugir la homogeneïtat social, però també econòmica, cultural i de gènere.

Fomentar una xarxa educativa pública igualitària en qualitat

Està demostrat que el sistema educatiu és un element clau per combatre la pobresa infantil. En aquesta línia, quan estudiem els models amb més èxit escolar ens trobem amb xarxes educatives molt igualitàries, és a dir, xarxes amb molt poques diferències de qualitat entre els seus centres educatius.

A Catalunya, la xarxa educativa és molt desequilibrada, ja que hi ha molt poques polítiques que hagin situat el focus d'atenció en la qualitat educativa de determinats centres. Aquest fet és molt perjudicial per als infants, perquè no hem d'oblidar que les escoles i els instituts són espais de socialització molt importants.

Cal fomentar un sistema educatiu públic molt equilibrat i d'alta qualitat. Cal idear actuacions polítiques a llarg termini, ja que l'educació necessita temps; per això, l'educació ha de ser una qüestió d'estat.

Reforçar la imatge social dels centres educatius

Actualment a Catalunya existeixen un miler de centres educatius que s'ubiquen en aules prefabricades. Aquest fet influeix negativament en les condicions de treball dels equips educatius i en les condicions d'aprenentatge dels infants i adolescents, i a més transmet una imatge de provisionalitat i deixadesa important. En una societat que atorga valor a l'educació, la comunitat educativa ha de cuidar les seves infraestructures per tal de garantir les bones condicions de treball i d'aprenentatge.

Cal garantir les infraestructures necessàries dels centres educatius públics i reforçar la seva imatge social, a través d'un seguit d'estratègies: invertir més, construir escoles i instituts nous, fomentar la coresponsabilitat en la cura dels espais i implementar programes d'èxit escolar, entre d'altres.

Reconeixement de les bones pràctiques escolars

Hi ha molts centres educatius a Catalunya que se senten desatesos per part de l'administració pública, sobretot, perquè senten que el suport que reben quan han desenvolupat pràctiques d'èxit és insuficient.

L'administració pública ha de donar suport i reconèixer les bones pràctiques de tots els centres escolars, sobretot, d'aquells que es troben en situacions més difícils i que tenen més fracàs escolar. Cal donar a conèixer aquestes bones pràctiques per tal que es puguin transferir entre les diferents comunitats educatives.

Àmbit educació no formal i educació social

A banda dels centres educatius, els àmbits de l'educació no formal i l'educació social poden ser determinants en el desenvolupament dels infants i adolescents, tant a nivell social com educatiu i formatiu. Es tracta d'espais de socialització molt importants on l'infant i/o l'adolescent pot compensar aquelles carències familiars, educatives, afectives, etc., que són presents a la seva vida quotidiana i on pot gaudir d'un acompanyament professional que li ofereix suport i orientació. El problema es presenta quan les famílies amb pocs recursos volen accedir-hi, perquè el seu accés és difícil; així, a banda de no poder gaudir dels beneficis que suposa l'educació no formal i l'educació social per als seus fills, el no accés accentua les desigualtats que ja pateixen. Per tant, és important que es garanteixi l'accés a aquests tipus d'educació a totes les famílies, ja que l'educació en context no escolar o extraescolar i l'educació social contribueixen a afeblir els factors de risc d'exclusió.

Potenciar l'educació no formal

L'aïllament i els problemes de relació amb els companys de l'escola suposen molts problemes infantils i juvenils. És important que els infants i adolescents puguin trobar oportunitats d'integració enriquidores, si no se'ls presenten ni a casa ni a l'escola. Realitzar intervencions estratègiques en entorns comunitaris i d'oci pot esmorteir els efectes dels dèficits de suport experimentats en altres espais.

Actualment l'accés a l'educació no formal (activitats extraescolars, esplais, sortides de lleure educatiu, etc.) és limitat. Totes les activitats que s'emmarquen dins l'educació no formal aporten un context educatiu diferent al de l'aula, més flexible i atractiu i, per tant, pot arribar a generar més implicació i participació per part dels infants. A més, aquests espais contribueixen a compensar els dèficits escolars i familiars.

Cal potenciar l'educació no formal a partir de:

- Garantir l'accés per a tots els infants a les activitats de lleure, tant en context escolar com comunitari.
- Garantir l'accés i la qualitat a les activitats i serveis preescolars més enllà de l'horari lectiu que facilitin la conciliació de la vida laboral i familiar dels pares (menjador, transport, acollida diürna i de tarda, colònies, etc.).
- Innovar en projectes liderats pels diferents agents de la comunitat educativa, com els infants, els pares i mares, els docents, les entitats que els representen i les organitzacions socials implicades.
- Potenciar la investigació sobre la importància de l'educació no formal com a espai de socialització i sobre la seva influència positiva en el desenvolupament dels infants i adolescents.

Potenciar els centres de suport a infants i les seves famílies

Hi ha infants i adolescents que en situació de pobresa també viuen situacions de risc social, vinculat als maltractaments, a la salut o a les seves relacions amb grups d'iguals, entre d'altres. A partir d'aquests casos, es manifesta la necessitat de reforçar els sistemes de detecció i intervenció d'aquestes situacions en els centres socioeducatius. Actualment, tots els centres presenten mancances en aquest abordatge preventiu.

Per atendre aquests infants i adolescents cal treballar seguint uns criteris de qualitat. Als centres oberts, aquest fet implica la revisió de la ràtio d'infants per professional, estipulada a la cartera de serveis socials. En general, els recursos d'aquests centres són insuficients; cal més inversió pública per augmentar la qualitat dels centres d'atenció i poder aprofundir en les lògiques d'acompanyament a la família i als infants. La tasca educativa que es realitza en aquests equipaments té un efecte compensatori de les mancances afectives i cobreix les necessitats bàsiques i de socialització.

A més, cal desenvolupar el projecte d'educadors/es familiars a domicili com un recurs d'ajuda i acompanyament als pares i mares que tenen dificultats en l'exercici de les seves funcions.

Promoure espais de trobada per adolescents i joves

Durant l'etapa de l'adolescència el risc d'exclusió social augmenta, especialment si en l'etapa infantil no s'ha generat un vincle segur. Es tracta d'un període que en si mateix suposa una crisi i un període de dol, per la transformació del cos, que no es reconeix, per l'abandonament del rol infantil i l'assumpció de responsabilitats, i pel qüestionament de tot el que ha suposat ordre i autoritat fins el moment. És un moment de construcció de la identitat d'acord amb el que l'adolescent es va trobant i va afrontant. És un moment en què se separa dels adults i en què el grup d'iguals adquireix una rellevància cabdal. Sovint els grups d'amics no tenen espais on trobar-se i realitzar activitats, i no confien prou en cap persona adulta, fet que pot comportar riscos en la seva salut i el desenvolupament emocional i intel·lectual. El futur de la nostra societat està condicionat, en bona part, per les solucions que puguem generar per donar resposta a aquestes situacions, tant amb la prevenció en etapes anteriors, com amb serveis flexibles i adaptats a les necessitats i característiques d'aquest moment vital.

Cal fomentar espais de trobada per a adolescents i joves, especialment en els barris o zones més desfavorides on viuen les famílies amb menys recursos.

Cal idear intervencions estratègiques en entorns comunitaris i d'oci que puguin esmorteir els efectes dels dèficits de suport experimentats en altres espais:

- Potenciar els "Casals per adolescents i joves" com un recurs professionalitzat on cada noi/a, amb el suport dels educadors/es socials, defineixi el seu "itinerari personal" que inclou acompanyament educatiu i activitats específiques en l'àmbit d'aprenentatges, formació i inserció laboral, salut, relacions de gènere, esport, relacions amb l'entorn i suport a l'autonomia. D'altra banda, els casals també han de ser espais on els adolescents puguin dur a terme activitats d'oci que ells escullin lliurement.
- Fomentar programes que promoguin el retorn a la formació d'aquells nois/es que han abandonat de manera prematura l'etapa formativa, a través de metodologies innovadores que connectin amb els seus interessos i motivacions i que, alhora, treballin l'adquisició i/o millora d'habilitats socials, el desenvolupament de competències bàsiques i prelaborals i que incorpori el desenvolupament d'un programa tutorial que acompanyi els nois i les noies en el seu creixement com a persones.
- Crear espais d'oci nocturn que ofereixin una oferta de lleure alternativa a la que existeix actualment. És important promoure alternatives d'oci nocturn lliures de riscos –com ara l'alcohol i les drogues, entre d'altres–, i que promocionin una nova cultura juvenil que augmenti les possibilitats d'oci nocturn dels joves.

Política familiar

Per combatre la pobresa infantil en famílies que es troben en condicions adverses és fonamental centrar l'atenció en la primera infància, mitjançant actuacions de prevenció, i facilitar suport educatiu i emocional a les famílies. Els estils parentals, la implicació de les famílies en la societat, la inserció de les famílies en el teixit social, la construcció de vincles de les famílies amb altres agents socials, la participació de les famílies a l'escola, etc., beneficien els infants, tant des d'una perspectiva educativa com de la salut física i emocional.

D'altra banda, una de les dificultats més comuns entre famílies és la conciliació de la vida laboral i la criança, dificultat que s'accentua en les llars amb més dificultats econòmiques, on les vinculacions precàries amb el mercat de treball són determinants, perquè creen problemes econòmics, socials i emocionals. Per evitar aquestes dificultats és imprescindible l'aplicació de polítiques que permetin conciliar la vida a la feina i a la llar.

En general, cal situar les famílies com a element central de recolzament per prevenir situacions de risc dels infants i cal identificar les pràctiques que més contribueixen al benestar de tota la família.

Llicències parentals individuals i intransferibles per a pares i mares

Les dones amb un nivell educatiu i/o ocupacional baix són més propenses a deixar la feina quan són mares que les mares amb una estabilitat ocupacional, que tenen tendència a externalitzar la cura dels infants. En el primer cas, es produeix una reproducció de les desigualtats socials, que acostuma a succeir a les llars més vulnerables.

A més a més, s'ha demostrat que la implicació i la responsabilitat de l'home en el desenvolupament de l'infant beneficia les competències socioemocionals del nen o nena, així com el seu progrés educatiu des d'etapes molt primerenques. Així, es posa de manifest la importància de les llicències parentals per als homes. De la mateixa manera, s'ha evidenciat que en casos de trencament de la família, la implicació equilibrada del pare i la mare en la vida de l'infant li és beneficiosa.

Per intervenir en aquest sentit, cal promoure llicències parentals individuals i intransferibles per a pares i mares. És necessari que aquestes llicències parentals siguin remunerades durant el primer any de vida del nadó i que impliquin als pares, per tal d'evitar que algunes dones hagin d'abandonar el mercat de treball. Cal promoure l'existència de parelles en les quals tots dos membres puguin treballar i tenir cura de l'infant a la vegada.

Aquesta mesura s'ha de veure acompanyada per d'altres que augmentin la conscienciació ciutadana, d'empresaris, professionals i polítics sobre la importància que els infants passin més temps amb els seus pares i mares, i que expliquin la necessitat de desenvolupar polítiques que facilitin aquest fet.

L'administració pública s'ha de fer càrrec de les pensions de manutenció impagades

En el 40% dels casos en què les dones que ja no viuen amb la seva parella són al capdavant d'una família monoparental, l'home no paga la pensió de manutenció de l'infant, o, si la paga, en moltes ocasions els diners arriben tard. Això té efectes negatius per a l'infant.

Cal que l'administració pública assumeixi un paper protagonista en assegurar el pagament de les pensions de manutenció, fent-se càrrec d'aquest pagament en cas que no es compleixi i perseguint els impagats.

Formació de pares i mares

L'entorn familiar i la participació en el mercat de treball dels pares i mares incideixen d'una manera molt significativa en els infants en situació de pobresa; per això hem de fomentar aquest coixí que acompanya els infants, a partir de la formació dels seus pares. En general, cal reforçar espais formatius d'adults que elevin els nivells de competències parentals i que potenciïn la formació contínua en l'àmbit professional.

Les actuacions concretes a favor d'aquesta formació passen per:

- Continuar sol·licitant, als diferents ens governamentals, que el projecte Suport Matern Infantil, d'atenció a la petita infància i els pares i mares, s'inclogui en la cartera de serveis que es desplega a partir de l'última llei en matèria de Serveis Socials.
- Reforçar espais d'atenció psicopedagògica on es pugui acompanyar les famílies que pateixen condicions emocionals de fragilitat o trastorns mentals per aconseguir que les famílies gaudeixin d'un major benestar psíquic i per poder-les orientar en l'educació dels seus fills/es i en les dinàmiques familiars.
- Incrementar la formació continuada dels pares i mares al llarg de la vida, tant pel que fa a habilitats socials com a competències transversals, ja sigui des de les empreses o des dels centres de formació d'adults; el fet que hagin adquirit aquestes competències revertirà a favor de l'educació, les oportunitats i el desenvolupament dels seus fills.

Pisos amb suport professionalitzat per a famílies monoparentals

Hi ha famílies amb dificultats en les quals els pares i/o mares pateixen problemes de salut mental. Si aquesta situació es dona en una família monoparental que a més pateix condicions socioeconòmiques de fragilitat i disposa de molt poc suport familiar i relacional, es poden acabar produint situacions de risc per als infants i adolescents.

Cal crear pisos, amb suport professionalitzat interdisciplinari, dirigits a famílies monoparentals amb fills/es amb molt poca xarxa de suport, en què la mare o el pare pateix problemes de salut mental que fan que no pugui atendre, de forma adequada i autònoma, els infants. Es tracta d'una mesura de suport per al pare o la mare en la cura del seu fill/a i a la vegada fomenta un acompanyament emocional, educatiu i sanitari per a l'infant.

Protegir els infants i adolescents en situació de maltractament

Les famílies d'alguns infants i adolescents no només no els poden sostenir en el seu procés de desenvolupament, sinó que a més els maltracten d'alguna manera. En relació a la *Llei dels drets i les oportunitats dels infants i adolescents*, cal insistir en la necessitat de dotar-la del pressupost suficient per al seu desenvolupament i de crear un sistema de coordinació entre els diferents ens que tenen competències en la protecció dels infants i adolescents.

Pel que fa al sistema de protecció a la infància cal:

- Valorar positivament la millora dels protocols hospitalaris i insistir en la necessitat de continuar millorant les actuacions que es realitzen des de les diferents administracions.
- Augmentar el nombre de places de CRAEs i CREIs, de manera que s'eixugui la llista d'espera existent.
- Impulsar polítiques d'acolliment familiar.

Renda bàsica

El treball precari provoca que algunes famílies hagin de sobreviure amb salaris molt baixos i això suposa en moltes ocasions l'inici de la roda de la pobresa. La precarietat econòmica dels pares i mares de família acaba repercutint en la vida dels infants.

Cal garantir un nivell econòmic digne per a totes les famílies. És necessari que l'administració faciliti una prestació econòmica, com un dret de la ciutadania, per pal·liar les conseqüències negatives de la precarietat laboral i garantir un mínim nivell de benestar. La renda bàsica s'hauria d'aplicar a l'hora que s'incentiva la formació de les persones així com la seva integració al mercat de treball, per evitar el risc que les famílies amb dificultats es recolzin només en aquest ingrés i no en busquin d'altres en el mercat laboral.

Política sanitària

L'atenció universal que presta el sistema sanitari públic fa que els infants tinguin el dret a la salut garantit en termes generals. Ara bé, moltes investigacions demostren la relació de la pobresa infantil amb el risc de patir determinades malalties, com ara problemes de salut mental, malalties cròniques o trastorns d'alimentació, entre d'altres, que comporten greus dificultats per a les famílies.

Existeixen mancances importants en el sistema públic d'atenció mèdica especialitzada que atén aquestes malalties, deficiències que dificulten l'accés dels infants a aquest tipus d'assistència mèdica i que n'empitjoren la qualitat. En referència a l'atenció mèdica privada, té un cost econòmic massa elevat que les famílies amb pocs recursos no poden assumir. Per tant, l'atenció universal cobreix uns determinats mínims però no garanteix l'equitat.

Garantir serveis sanitaris especialitzats

Els CDIAP i els CSMIJ presenten mancances de gestió (llargues llistes d'espera, dificultats de coordinació de professionals, etc.). També s'observen mancances en les polítiques de transferències (els retards i les insuficiències de les prestacions que s'atorguen a través de la llei de dependència, per exemple). És cert que existeix l'atenció especialitzada, però presenta certes deficiències. Es tracta d'una situació preocupant, i més si tenim en compte que els problemes de salut mental i altres malalties són més freqüents en famílies que es troben en una situació socioeconòmica desfavorable i no tenen accés a l'atenció especialitzada privada.

Cal fer més inversió pública per tal de garantir l'accés equitatiu de tots els infants als centres de serveis sanitaris especialitzats i garantir també la qualitat d'aquests serveis, que es veu afectada sovint per la falta de recursos i la poca inversió econòmica.

Reforçar el treball interdisciplinari entre les Àrees Bàsiques de Salut, els Serveis Socials Bàsics, les Escoles de primària i secundària i els Centres Oberts

Els serveis de pediatria són un espai privilegiat per detectar, de forma incipient, situacions de risc de maltractament i vulnerabilitat en els infants i adolescents, i per incidir en la família a través d'espais educatius que ajudin a trametre hàbits saludables i aspectes bàsics en la cura de la salut familiar.

Per millorar la detecció i resolució dels riscos i les vulnerabilitats dels infants es proposen les següents accions que fomenten el treball en xarxa:

- Incorporar metges i metgesses pediatres i/o infermers i infermeres de pediatria a les comissions socials (actualment formades per EAP-direcció i mestres de CEIP i IES, treballadores socials dels SSB).
- Apropar els professionals de la salut a espais on assisteixen els infants, adolescents i/o les seves famílies (centres oberts, suport matern infantil, espais familiars, instituts, entre d'altres).
- Establir els canals de comunicació i coordinació entre les Àrees Bàsiques de salut i els Serveis Socials Bàsics.

Oferir suport socioemocional a infants i adolescents

En certes ocasions, especialment en famílies amb moltes dificultats, es manifesta la necessitat d'oferir suport socioemocional a nens/es i adolescents que no el troben a l'espai familiar, i a la vegada s'observa la necessitat de fomentar les relacions intergeneracionals més enllà d'aquest espai.

Hi ha dues estratègies principals: (1) aplicar programes de mentorització, basats en el reclutament de tutors/es o mentors/es que ofereixen informació, assessorament i el suport que els progenitors, per diverses circumstàncies, no poden oferir, i (2) co-ubicar programes i activitats en centres multigeneracionals, on nens/es, adolescents, persones adultes i gent gran tinguin un punt de trobada. La literatura acadèmica ha descrit un ampli ventall de beneficis associats als programes de mentorització i els centres multigeneracionals: millora en els resultats escolars i actitud envers l'escola, reforç de l'autoestima, alleujament davant situacions d'estrès familiar, aïllament i sentiment de solitud, entre d'altres.

Fins aquí arriba el recull de propostes d'actuació política prioritàries que van descriure els ponents durant la Jornada sobre la Pobresa Infantil a Catalunya. Sense pretendre elaborar un document exhaustiu en relació a la situació actual de la pobresa infantil i el disseny d'estratègies de superació, les tres entitats promotores pretenem recollir en aquest informe els aspectes que es van focalitzar a la Jornada. Esperem que el document sigui d'utilitat per denunciar una situació tan preocupant i que les propostes descrites puguin servir de guia en el disseny de futures polítiques públiques contra la pobresa infantil a Catalunya.

A continuació trobareu el programa de la Jornada i una breu ressenya de les persones que hi van participar.

4. Annex: Programa i perfil de ponents

JORNADA

17 DESEMBRE 2010

SOBRE LA POBRESA INFANTIL A CATALUNYA:

Situació actual i estratègies de superació.

Programa

8.45 Recepció

9.00 Inauguració

Carme Borbonés, presidenta de Càritas Catalunya

Jaume Clupés, president de la FEDAIA

Josep Oriol Pujol, director general de la Fundació Pere Tarrés

9.15 Conferències

La situació actual de la pobresa infantil a Catalunya

Maria Jesús Larios, adjunta del Síndic de Greuges per a la defensa dels drets dels infants i dels adolescents.

Pau Marf-Klose, professor de sociologia de la Universitat de Barcelona i investigador de l'Institut d'Infància i Món Urbà.

Moderador: Paco Estellés, secretari de la junta directiva de la FEDAIA.

11.00 Torn obert de paraules

11.30 Pausa-cafè

12.00 Taula de debat

Estratègies i línies de treball per l'eradicació de la pobresa infantil a Catalunya

Marta Sanchis, psicòloga i assessora psicopedagògica dels projectes d'infància i famílies de Càritas Barcelona.

Ferran Ferrer, catedràtic d'educació comparada de la UAB.

Maria José González, professora de ciència política de la UPF.

Pau Marf-Klose, professor de sociologia en la UB i investigador del CIIMU.

Moderador: Francesc Escribano, periodista.

13.30 Torn obert de paraules

14.00 Cloenda

Organitza

FUNDACIÓ PERE TARRÉS

Càritas Catalunya

Amb el suport de

Generalitat de Catalunya
Departament d'Acció Social
i Ciutadania

Espai cedid per

Obra Social
Fundació "la Caixa"

Perfil de ponents

Ferran Ferrer

Catedràtic d'Educació Comparada per la Universitat Autònoma de Barcelona, on actualment és docent i investigador. Coordina el Grup d'Anàlisi de Polítiques Educatives i de Formació de la UAB, i és membre del Grup Interdisciplinar de Polítiques Educatives (GIPE). Forma part del *Groupe européen de recherche sur l'équité des systèmes éducatifs* (GERESE) i és expert a la xarxa europea de Ciències Socials (NESSE). Des de 1999 imparteix classes com a professor invitat a la Universitat de Friburg (Suïssa).

En la majoria dels seus escrits els aspectes comparatius i internacionals constitueixen l'eix central de les seves aportacions en l'àmbit de l'educació. És Past-President de la Societat Espanyola d'Educació Comparada.

El projecte més recent en el qual ha participat ha estat: **Els Drets Humans a Catalunya: el Dret a l'Educació des d'una perspectiva internacional**. Oficina de Pau i Drets Humans. Generalitat de Catalunya. 2010

Les seves publicacions recents i més rellevants són:

- Ferrer, F. (dir) (2010) *"Estat de l'educació a Catalunya. Anuari. 2008"*. Fundació Jaume Bofill.
- Ferrer, F.; Valiente, O.; Castel, J. L. (2010) *"Los resultados PISA-2006 desde la perspectiva de las desigualdades educativas: la comparación entre Comunidades Autónomas en España"*. Revista Española de Pedagogía. Núm. 245, gener-abril 2010.

Maria Jesús Laríos

Doctora en Dret per la Universitat de Barcelona i professora titular de Dret Constitucional per la mateixa universitat. **Des de març de 2010, Adjunta al Síndic per a la defensa dels drets dels infants i dels adolescents. Exerceix les competències delegades en la protecció dels infants i els adolescents en el context de la Convenció internacional dels drets dels infants.** Des d'octubre de 2004 ha estat directora d'Afers Socials i de Relacions al Parlament del Síndic de Greuges.

Al camp de la investigació, la seva activitat s'ha centrat en l'estudi de les institucions, especialment el Parlament, i dels drets fonamentals. També ha desenvolupat activitat investigadora en l'àmbit del dret a l'educació i la immigració. En aquest camp va codirigir *"l'Anuari de la Immigració"* de la Fundació Bofill.

Ha impartit docència en diverses universitats, a més de a la Universitat de Barcelona, com ara la Universitat andina Simón Bolívar (1999), i també ha estat docent a diversos màsters i cursos especialitzats, com ara el Màster en Immigració i Educació Intercultural que organitza la Facultat de Filosofia de la UB, i el Màster en Dret Públic de l'Escola d'Administració Pública de la Generalitat de Catalunya.

María José González

Doctora per l'Institut Universitari Europeu de Florència i professora al Departament de Ciències Polítiques i Socials de la Universitat Pompeu Fabra. Actualment, participa en diferents projectes nacionals i internacionals sobre família, desigualtats de gènere i cura infantil. D'entre els projectes internacionals en què ha treballat, destaca la seva participació en la Xarxa Europea d'Excel·lència EQUALSOC (*Economic Change, Quality of Life and Social Cohesion*) del Sisè Programa Marc de la UE (2005-2010).

D'entre les seves darreres publicacions destaquen:

- Lapuerta, I.; Baizán, P. i González, M. J. (2010) "**Individual and Institutional Constraints: an Analysis of Parental Leave Use and Duration in Spain**", a: *Population Research and Policy Review*, vol. 20, núm. 2.
- González, M. J. i Jurado, Teresa (2010) "**¿Cuándo se implican los hombres en las tareas domésticas? Un análisis de la Encuesta de Empleo del Tiempo**", a: *Panorama Social*, núm. 10, p. 65-79. Madrid: FUNCAS.
- González, M. J.; Domínguez, M. i Baizán, P. (2010) "**Cuidado parental en la infancia y desigualdad social: un estudio sobre la Encuesta de Empleo del Tiempo en España**", a: *Laboratorio de Alternativas*, núm. 158. Madrid. Fundación Alternativas.

Pau Marí-Klose

Director de projectes científics de l'Institut d'Infància i Món Urbà (CIIMU) i investigador de l'Instituto de Políticas y Bienes Públicos del Consejo Superior de Investigaciones Científicas (Madrid). Doctor en Sociologia per la Universitat Autònoma de Madrid, *Màster of Arts* a la Universitat de Chicago i *Màster* en Ciències Socials per l'Instituto Juan March. Ha estat director metodològic del Panel de Famílies i Infància, i director científic dels Informes de la Inclusió Social a Espanya 2008 i 2009.

Les seves recerques estan centrades en els àmbits de la sociologia de la família i la infància, l'exclusió social i les polítiques socials. Actualment desenvolupa recerca sobre infància i relacions intergeneracionals com a co-director del IV Informe sobre Famílies i Infància a Catalunya (CIIMU). També és membre de l'equip que desenvolupa el projecte *The Social Distress of Teenagers: Lifestyles, Health, and Lay Strategies in Managing Adversity*, que va guanyar el premi de la Fundació Marató de TV3.

Entre les seves publicacions més recents destaquen els següent articles:

- *Infancia y Futuro: Nuevas realidades, nuevos retos* (La Caixa, 2010);
- *Adolescents a Barcelona* (Ajuntament de Barcelona, 2010);
- *Matrimonios y parejas jóvenes* (Fundació SM, 2009);
- *Informe de la Inclusió Social a Espanya 2009* (Caixa Catalunya).

Marta Sanchis

Educadora social i psicòloga de professió, actualment treballa al Programa d'Infància i famílies de Càritas. En aquest treball, porta des del 2000 desenvolupant les següents funcions: assessorament psicopedagògic a projectes de l'àmbit i atenció a infants i famílies en situació de risc. És també supervisora d'equips socioeducatius.

Des del 1990 al 1999 va treballar com a educadora social a CRAEs (centre residencial d'acció educativa), a centres de dia per a infants i adolescents i al Projecte d'Educadors/es familiars a domicili.

FEDAIA
c. Caballero, 79 1er B
08014 Barcelona
Tel. 93 336 72 65
fedaia@fedaia.org

Fundació Pere Tarrés
Consultoria i Estudis
c. Carolines, 10
08012 Barcelona
Tel. 93 410 16 02
cie@peretarres.org

Càritas Catalunya
c. dels Àngels, 18, entl.
08001 Barcelona
Tel. 608 25 68 70
caritascatalunya@tarraconense.cat

